

nieroperatie ver-
e zal hem hier-
t echter vervul-
den (zijn beurs-
) maakt hij een
ie aan mevrouw
den val van zijn
zien, laat zich de
gebroken, en als
ij weg, begraaft
je, en neemt een

ciaal de operatie
n boeiend, maar
is van zaken ge-
in de operatie
al, de twee dok-
en elkaars zwij-
os op. Ze passe-
een met de hand
r is de spanning
van emotie. De
lijzen dat Lloy-
en Hij hanteert
akkelijkheid, die
lezen, maar he-
treffelijk maakt
leven bereikt he-
ng komt met de
onder van elkaar
hyllis en Newell
waren naam be-

ge, door allerlei
r gedreven naar
de spreekkamer

Dexter heeft hem
ezemen voor de
Harcourt. Er is
n Newell Paige,
en te zijn, onder-
ngen. „De Kerk
p zijn inventaris
„De aanleiding
schermelinge, op-
gen in het koe-

altijd door twee
gedragen. En het
th gewonnen aan
t zijn van geeste-
groefde gezicht.
s als een inspu-
en verfrissend
van zijn onom-

akt ons niet veel
Deken Harcourt
te zien naar iets
de eerste helft
ft. Dat de Deken
vooruitgang der
fdletter!) is ons
verseele broeder-
iet gemeenschap-
aald een gloed-
ggen dat Deken
t hebben. Wan-
atie handelt over
hij die met een
n helper Talbot
net het (niet on-
en Cat". O kerk-

aarzelt niet om
aedicat „legen-
gen zachtjesaan
boek een vlag is
dekt!
kkamer van den
n als allen, die
lijkheid gezeten
at van een foto-
noloog". Hij leg-
En zie, eindelijk
Deken ten voeten
ewell Paige mee
duizenden jaren
jke fasen van
op een zeehond
elijk wezen. On-
ehond ten koste
n inspanning, op
doorloopt nu de
en der evolutie,
i primitief, men-
ze voornaamste
tie", doceert de
dat deze te gen-

te vernemen,
en ontredde den
nu op welke on-
chiedenis Newell
houding van zijn
tot een plotsel-
i hij den moed
en. Tot dit auf,

mogen we zeggen, had hij aan alle eischen voldaan
om werkelijk een mensch te worden. Maar op dat
ogenblik van beproefing besloot hij achter te
blijven. Dezelfde oude geschiedenis, die wij van
onze voorouders vertelden. Endicott had, figuurlijk
gesproken, al de pijn en moeite verduurd om uit
den oceaan te kruipen. Hij was op de bloedende
stompen van zijn vinnen het bosch in getrokken.
Hij was er in geslaagd in den boom te klimmen,
maar — —

En dan kan Paige zelf invullen: „Maar durfde
het niet aan op den dag, toen hij naar beneden
had moeten klimmen.”

Newell Paige kan zich aansluiten bij de andere
manhangers van de Harcourt-theologie, bij Sonia
Duquesne, Phyllis en Pat. Met hen ziet hij in de
toekomst „het groene licht”, het signaal dat op
veilig staat. En in dat groene licht wandelt hij aan
het slot van den roman, na vele verwickelingen
vereenigd met Phyllis, hoopvol een lichte toe-
komst tegen.

We kunnen niet nalaten om na lezing van dezen
roman, de voorrede nog eens te herlezen. We
lezen nog eens, dat de lectuur van dit boek ver-
geleken wordt bij een geestelijke bergbeklimming,
waarbij telkens opnieuw de verrassendste verge-
zichten zich zullen openen voor onze verlangende
blikken.

We lezen dat „deze stem uit het Westen getuigt
van een eindelijk heil der menschheid”. En wan-
neer Dr Ritter aan het slot van zijn betoog is, en
profeteert dat het Nederlandsche volk, dat immers
een theologisch volk wordt genoemd, de handen
zal uitspreken naar dit boek, dan kunnen we
genoeg vertrouwen op het theologisch onderschei-
dungsvermogen van onze menschen om te herken-
nen wat hun in dezen, uit literair oogpunt voor-
treffelijk geschreven roman opgediend wordt, n.l.
Amerikaansche kool!

O.-N.

Gr. GILHUIS—SMITSKAMP.

UIT HET POLITIEKE EN SOCIALE LEVEN

Het Deutsche Nationaal-socialisme.

VII.

De Persdictatuur.

Even natuurlijk als het was, dat het nationaal-
socialisme zich met de scholen ging bemoeien,
was het ook, dat het zijn neus in perszaken stak,
om van dat machtige middel gebruik te maken
voor propaganda.

Zoolang het de macht nog niet bezat, kon het
dat niet anders doen dan door geschriften en
bladen uit te geven, waarin op felle wijze de critiek
over de hoofden van de leiders en staatslieden
werd uitgesproken. Gewoonlijk liet men dat gaan.
Alleen als het eens al te gortig werd, greep de
regering eens in en nam een blad of geschrift
in beslag, of verbood het voor een poos, maar dat
was ook alles.

Het was verstandiger geweest, wanneer men wat
forsiher tegen de nationaal-socialisten opgetreden
was. Het Iersche voorbeeld heeft wel bewezen,
dat een flink doortasten van de autoriteiten het
fascisme wel intoomen kan en aan banden hou-
den, al gebruikt het ook groote woorden.

Toen het nationaal-socialisme in Duitschland de
macht kreeg, begon het lieve leventje ook in de
pers.

Niet op eenmaal; geleidelijk aan.

Het eerst was de communistische en socialis-
tische pers aan de beurt. Kort na de aanvaarding
van de macht werd dan ook al aangekondigd, wat
er met die pers en partijen gebeuren zou: „Ons
hebben ze voor drie of vier weken verboden, wij
verbieden ze voor altijd!”

Het eerste verbod gold de communisten als
partij, en tegelijk ook hun pers. Van de socia-
listen werd alleen de pers nog maar verboden,
en dan ook nog slechts voor den tijd van drie
maanden. Na afloop van die drie maanden werd
het verbod verlengd op een jaar. Daarna behoefde
geen verlenging meer afgekondigd te worden: De
S.D.A.P. was intusschen opgeheven, en al haar be-
zittingen verbeurd verklaard.

Zoo was de linksche pers opgeruimd.

Er stond echter nog heel wat meer op het
programma.

Het aantal „burgerlijke” bladen was nog groot,
en die zagen de heeren ook maar liefst verdwijnen,
of ze moesten schrijven in den geest van het nati-
onaal-socialisme.

De meeste redacties deden dat dan ook al heel
spoedig. Ze gingen er „vrijwillig” toe over, om
geen critiek meer te leveren op het nationaal-
socialisme niet alleen, maar de toon kwam in veel
gevallen ook dicht bij dien van de bladen van
„de partij”. Er werd trouwens ook zeer scherp
toegezien, dat er geen stukken gepubliceerd wer-
den, die de heeren in Berlijn niet naar den zin
waren.

Maar zelfs dien graad van de moeder van de
porceleinkast, dien men vrijwillig! had weten

te bereiken, bleek somwijlen nog niet hoog genoeg
te wezen. Want men moest niet alleen zorgdragen,
dat men geen eigen politieke meeningen meer ver-
kondigde, maar ook in de gewone berichtgeving
mocht niets voorkomen, dat den heeren niet
smaakte. Al was een feit ook duizendmaal een feit,
het mocht tegen den wil der autoriteiten niet
bekend gemaakt worden.

Was in een blad iets niet naar den smaak der
heeren, dan werd het gewoon voor zoo en zoo-
lang verboden, vaak zonder opgave van redenen.
Soms kon men dan gissen, welke de reden ge-
weest was.

Een voorbeeld: Een blad werd voor drie weken
verboden, nadat er in gestaan had, dat de rijks-
bisschop een inkomen had van 96000 mark in acht
maanden met bovendien volledige vergoeding van
alle door hem in die betrekking gemaakte on-
kosten, alsmede een opgave van de inkomsten van
een aantal andere kerkelijke personen, die onder
het nieuwe bewind aangesteld waren en alle door
het rijk werden bezoldigd.

Was het bericht onwaar?

O neen, het was waar van woord tot woord!
Maar dat was het hem juist: Dat mocht niet ge-
publiceerd worden, want de heeren hadden, voor
ze de macht hadden, aangekondigd, dat er geen
salarissen boven de 12000 mark mochten wezen!

Het kon niet uitblijven, dat op die manier de
bladen in hun berichtgeving en voorstelling van
zaken zeer eenzijdig werden, en feitelijk onbetrou-
wbaar. We noemen weer een voorbeeld:

In een bepaalde plaats zou een kerkelijke ver-
gadering worden gehouden. De deelnemers er aan
behoorden voor het overgrote deel tot de „be-
lijdeniskerk”; een kleine minderheid bij de „rijks-
kerk”. De laatste wilde haar wil opleggen aan de
meerderheid, die daarvan niet gediend was, en
zoo ging men uiteen. Maar de Müllerianen zetten
de vergadering voort, en den volgende dag stond
in de pers daar, dat de genoemde vergadering
was gehouden en met volledige eenstem-
migheid zoo en zoo was besloten....! (Volgde
het besluit van de Müllergroep).

Dat is de manier, waarop het volk werd voor-
gelecht.

...

Onder dien druk is een groot aantal bladen ge-
leidelijk verdwenen. Sommige door verbod, andere
doordat ze geen lezers meer hadden.

Tot diegenen, die verdwijnen moesten op hoog
bevel, behoorden ook de periodieken van verschil-
lende oude organisaties, die alle gelijkgeschakeld
werden, zooals die van vakverenigingen, sport-
verenigingen, boerenbonden, jeugdbonden, enz.
Liet men ze bestaan, dan werd toch de redactie
door een andere vervangen.

Alleen de bladen, die een meer religieuze strek-
king hadden, konden blijven bestaan, wat dan nog
niet beteekent, dat men ze ongemoeid liet.

Een geheel eigen plaats werd door de kerkelijke
pers ingenomen.

De gelijkgeschakeling daarvan ging niet zoo vlot,
als die van de overige bladen. Dat kwam vooral,
doordat men van den beginne gezegd had, dat
men de Kerk vrij zou laten.¹⁾

Maar ook daar tracht men door verbod op ver-
bod, door inbeslagneming op inbeslagneming zijn
doel te bereiken.

Eerst werd het beproefd op een slinksche ma-
nier, die echter meerendeels mislukte: Door het
uitschrijven van nieuwe verkiezingen in de kerken
dacht men op eenmaal alles om te keeren, maar
die overrompeling had maar een tijdelijk succes.
Er werd weinig meer bereikt, dan dat nieuwe
bladen uitkwamen, maar de oude bleven bestaan.

Daarom werd het beproefd met inbeslagneming
en periodieke verboden, wanneer er iets in voor-
kwam, dat den heeren niet naar den zin was;
soms onder voorwendsel, dat er politieke beweeg-
redenen achter zaten, al had de inhoud ook niets
met politiek te maken van kerkelijke zijde, maar
lag er die bij de heeren van München en Berlijn
dik op.

...

Daar hebben we weer het voorbeeld, wat we
onder een Mussert-bewind konden verwachten:
De totale opheffing van alle bladen, die een poli-
tieke kleur hebben van links tot rechts (met uit-
zondering natuurlijk van „Volk en Vaderland”);
geen Standaard meer; geen Rotterdammer;
geen Nederlander; geen Banier; geen
Staat en Kerk; geen Maasbode of Tijd;
en ook geen enkel kleiner blad van politieke rich-
ting, provinciaal of plaatselijk.

Bovendien de opheffing van alle jeugdbladen;
Jongelingsblad; Bouwen en Bewaren; het Knapen-
en Meisjesblad; Luctor et Emergo en wat er ver-
der aan jeugdbladen bestaat op elk terrein en bij
elke richting.

Er zou een einde gemaakt worden aan het be-
staan van alle bladen van de Christelijke vak-
bonden (want die zouden ook opgeheven worden)
en vereenigingen, hetzij van patroon of arbeider.
Niets daarvan zou meer mogen verschijnen.

En we zouden krijgen een ondragelijk staats-
toezicht op de kerkelijke pers, opdat er niets in

1) Het is bekend, hoe men die belofte heeft gehouden!

voorkwam, dat een „politieke” strekking had, en
de „volksheer” zou kunnen schaden.

Alles één groote tyrannie over den geest.

Maar men moge de uitingen van den geest des
menschen voor een tijd kunnen binden, dat houdt
geen stand, omdat de geest zelf ongebonden blijft.
En wanneer zich die geest een keer baan breekt,
dan wee het land, dat een geest van heidendom
gekweekt heeft, die zich niet gebonden weet door
het Woord van God!

En we zijn dankbaar, dat die tyrannie over den
geest binnen de grenzen van ons land nog niet
doorgedrongen is. Nederland wenscht ze ook niet.
Het Nederlandsche volk is een volk van vrijheids-
zin, voor een groot deel met een diepen religieuze
ondergrond, en het zal daaraan vasthouden en
zich te weer stellen zoowel naar links als naar
„rechts” (princiëel genomen kan men van de
N.S.B. niet van rechts spreken; ze behoort zuiver
bij de linksche partijen), en stand houden!

Zij zullen het niet hebben,
De goden van den tijd;
Niet om hun erf te wezen
Heeft God het ons bevrijd!

O.

B.

III ZIELKUNDE III

Het Creatianisme bij de Scholastieken.

Niet alleen de kerkvaders, maar ook de middel-
eeuwsche godgeleerden hebben zich bezig gehou-
den met het onderzoek naar het ontstaan van de
ziel des menschen. Zij bepaalden zich niet tot het
overnemen van de voorstelling van Aristoteles + 322
v. Christus, volgens wien de redelijke ziel van
een jongen op den 40en dag en die van een meisje
op den 90en dag na de conceptie ontstaat. Boe-
thius + 525, stelde den mensch als geest op één
lijn met de Engelen, met dit onderscheid, dat de
geest van de Engelen niet verwant is aan het
zinnelijke, de geest van de menschen wel. De ziel
is volgens hem, evenals de geest van de Engelen,
een eenvoudige, ondeelbare substantie. Ze kan
zich niet voortplanten, want dan zou zij haar
eigen wezen verliezen, hetgeen onzinnig is. Ze
wordt door God geschapen en met het lichaam
verbonden in den moederschoot op dezelfde wijze
als het toeging bij de schepping van Adam. Bij
Petrus Lombardus + 1164 vinden wij dezelfde voor-
stelling als bij Boëthius. Albertus Magnus + 1280
onderscheidt het lichaam, dat door de ouders
ontstaat, als stof, die de geschiktheid bezit, om
de ziel in zich op te nemen. God maakt daarvan
gebruik als hij den mensch schept in den moeder-
schoot. Volgens sommigen schiep God alle zielen
tegelijk. Zij beroepen zich op Psalm 33:15: Hij
formeert hun aller hart. Maar Albertus betoogt,
dat God bij Adam de soort van de geestelijke wezens
schiep, waartoe de individuele zielen behooren.
De ziel is volgens hem in zoover van de ouders
afkomstig, als ze overeenkomt met de ziel van
planten en dieren. In die stof schept God de rede-
lijke ziel als een complement of laatste toevoegsel
onmiddellijk.

Thomas van Aquino + 1274, de leerling van
Albertus, heeft zich bij deze opvatting van de
schepping der ziel aangesloten. Hij legt den nadruk
op het feit, dat de ziel een wezenlijk bestanddeel
van de menschelijke natuur is, en dus niet bestaan
heeft zonder haar lichaam. Hij ziet, evenals Ari-
stoteles, in de ziel den vorm, de actualiteit, van
het lichaam. De ziel bestaat in het zaad en de
ongeboren vrucht alleen in mogelijkheid, niet in
werkelijkheid. De embryo leeft dus eerst een vegeta-
tief of plantaardig leven in den moederschoot.
Deze vorm wordt verdorven en in zijn plaats
treedt de sensitieve of animale ziel, die de vroegere
ontwikkeling in zich opneemt en voortzet. Nog
later treedt de intellectieve of redelijke ziel in de
plaats van de dierlijke ziel, terwijl zij de beide
vorige vormen in zich opneemt. De ouders geven
aan hun kind alleen de dispositie tot opname
van dezen hoogsten vorm, maar de Heilige Geest
schept dien vorm uit de aanwezige elementen.
Duns Scotus + 1308, en de Scotisten Maïronius,
Oham e.a. hebben de opvatting van Thomas en de
Thomisten ten dezen ernstig bestreden. De leer
van drie zielen in één levend individu, en den
overgang van de ééne ziel, die verdwijnt, in de
andere, scheen hun ongerijmd toe. Scotus gaat
uit van het feit, dat bij den dood de vorm van de
ziel weggaat, terwijl het lichaam hier blijft. Daar-
om moeten lichaam en ziel elk een afzonderlijken
vorm hebben. Deze opvatting noodzaakt de Sco-
tisten tot het aannemen van een influxus, d.i. in
elkaar vloeien van krachten van het lichaam in
de ziel en van de ziel in het lichaam. Het einde
van deze redeneering is, dat de ziel als iets stoffe-
lijks wordt gedacht, d.i. de opvatting van het mate-
rialisme.

Franz Suarez + 1617, een Jezuit en neo-scholasti-
cus, heeft met het oog op deze bezwaren een ge-
wijzigde opvatting verdedigd, in plaats van de

Thomistische. Hij acht dat de ééne, ongedeelde, ziel tegelijk beginsel is van het plantaardige, dierlijke en intellectieve leven van den mensch. Er zijn volgens hem niet drie zielen achtereenvolgens in de ongeboren vrucht, maar verschillende graden van dezelfde ziel. De ziel is niet absoluut eenvoudig, want dat is alleen God. De ziel is een Ik, dat vele functies heeft, doch daarin niet opgaat, maar ze kan daarvan onderscheiden worden.

Ons Ik is de diepste en meest verborgen kern van ons leven, dat steeds meer een bepaalde gestalte krijgt. Het kan vergeleken worden bij de ongeboren vrucht, die zich in den moederschoot ontwikkelt, en tenslotte bij de geboorte in het daglicht treedt. Bij de ziel valt deze geboorte van den inwendigen mensch samen met den overgang naar den hemel. Niet alle zielen gaan die geboorte tegemoet, want sommige zielen gaan in den eeuwig dood, om door smart en pijn gelouterd en geadeld te worden. De mensch heeft in dit leven geen aanschouwelijke voorstelling van zijn Ik, als den verborgen grond van zijn geestelijk wezen en leven. Na dit leven zal hij of in zichzelf een eendeloze ledigheid vinden doordat hij van God vervreemd is, of hij zal als gezaligde den blik naar binnen richtend daar God ontdekken, wiens beeld-dragers hij is. De mensch is niet geroepen tot aanschouwing van zichzelf, maar tot het aanschouwen van God, dat hem vrede, kennis en zaligheid zal aanbrengen.

Blikken we nu terug in den loop van de ontwikkeling van het begrip: zielschepping, zoo blijkt dat de middeleeuwsche godgeleerden geen vrede hadden met de gelijkstelling van de schepping van Adam en die van het kind in den moederschoot. Zij zochten naar een werkverdeling, waarbij aan de ouders de formatie van de lagere ziel en aan God de schepping van de hogere ziel als complement werd toegekend. Deze twee-zielen-leer voldeed ook niet, waarom Thomas voorstelde, dat de ouders aan hun kind de dispositie voor de hogere ziel mededeelden.

Ten slotte kwam Suarez tot de ontdekking van den persoon des menschen, als zijn meest fundamenteel wezen, dat zich allerlei functies ziet toebedeeld door God.

Afgedacht van zijn opvatting van den dood en van de eeuwige straf, die door de Heilige Schrift wordt weersproken, mogen wij toch zeggen, dat de scholastiek in Suarez wat de zielkunde betreft, een hoogtepunt heeft bereikt, waarop wij nu nog staan. Het rationalisme van Cartesius en zijn volgelingen heeft de ontwikkeling van het begrip der ziel en haren oorsprong, twee eeuwen achteruit gezet. Alleen in zoover is hun arbeid nuttig geweest, dat daardoor het bewustzijn ons beter bekend is geworden dan door de scholastiek. Zoo is het ook met de nieuwere zielkunde, die ons den omvang en de graden van bewustwording heeft opgehelderd. Maar vraagt men naar den oorsprong van de ziel, dan moet het probleem o.i. daar aangevat worden, waar de scholastici het hebben laten liggen.

Den Haag.

LOS.

HET BOEK VAN DE WEEK

Is Zending onzin?

Het boek van Gustav Adolf Gedat: „Ein Christ erlebt die Probleme der Welt“ zal in zijn vertaling: „Wereldproblemen van nu“, uitgave van Kok te Kampen, wel niet zooveel aandacht hebben getrokken als in Duitschland, maar uit de verschillende recensies bleek ons toch, dat het de noodige aandacht heeft gekregen; en terecht. Wij zien hier de wereld onzer dagen eens van een kant, waarvan zij ook gezien moet worden. Daardoor is het boek eenzijdig; maar dit is goed en noodig, opdat wij in een ander opzicht niet eenzijdig zullen worden.

Gedat laat heel veel zien, „problemen“, zooals hij ze noemt. Indië slaat hij ook niet over. Hoe treffend is de voorstelling in de bioscoop op Javal De „zegeningen“ der Westersche cultuur zijn over de heidenlanden „uitgestrooid“; maar dreigt hier niet het gevaar van de „Bumarang“? Is het blanke ras bezig aan het graven van zijn eigen graf? Gedat beantwoordt deze vraag bevestigend, en hij voert er bewijzen voor aan.

Als men den schrijver gevolgd is op zijn wereldreis over Amerika, Japan, China, Mandchurië, en hij u diep onder den indruk gebracht heeft van de ontwakings van de gekleurde rassen in zijn hoofdstuk over „Azië voor de Aziaten“, dan stuit ge op eens op het hoofdstuk: „Is de Zending onzin?“

Ja, dat doet goed, dat onder de wereldproblemen ook de zending een plaats heeft gekregen. Ook

hiervan blijkt, dat in dit boek een Christen aan het woord is, die de wereld onzer dagen vanuit christelijk standpunt beziet. Wellicht, dat menige lezer een dergelijk hoofdstuk reeds verwacht had, of misschien er op gehoopt. De zending houdt het ons toch steeds voor, dat alleen van het Evangelie redding komen kan, niet alleen voor het eeuwig behoud van den Aziat of Afrikaner, maar ook voor de vreedzame bijlegging der verschillen tusschen het blanke en gekleurde ras. Zoo hoort dan een hoofdstuk over de zending in dit boek thuis.

Hoe pakt nu de schrijver zijn onderwerp aan? In de vraag: „Is de zending onzin?“ ligt zijn antwoord reeds opgesloten: „Neen!“ Maar daarom is de vraag niet overbodig. Is er niet het een en ander, dat den indruk wekt, dat de zending onzin is, in elk geval overbodig? Is de zending vrij van allen onzin? Indien wij de vraag zóó opvatten, dan is zij niet alleen bedoeld voor de tegenstanders der zending, maar ook, en zelfs nog wel allereerst, voor de zendingsmensen zelf. Het is dan een vraag, welke tot zelfonderzoek dringt.

Of is het geen onzin, wat reeds in het begin verhaald wordt van zendingskomsten in Duitschland met een breikous en onder een kopje koffie? Zoo iets moet iederen zendeling ergeren. Geen wonder, dat ze Gedat vroegen den menschen in het vaderland het duidelijk te maken, dat zending is strijd, zeer zware strijd, en worsteling met de allernieuwste vragen en problemen. Daarom zal hij uitleen de moeilijkheden van het moordend klimaat, de noodzakelijkheid van hulp van bedienden, en het gebruik van een auto, wat het tegendeel van luxe is!

Maar wat is nu zending?

Wij zeggen: het brengen van een boodschap. Welke boodschap?

De Inlander heeft met name door bioscoop en radio de verborgenheden van het leven der blanke menschen leeren kennen, en in zijn ziel zijn talloze vragen opgekomen: dat het respect voor het blanke ras niet gestegen is, behoeft geen bewijs. En nu komt de zendeling, ook een blanke, met een boodschap. Is het te verwonderen, dat de mensch met zijn gekleurde huid antwoordt: ga naar uw eigen menschen, die heel wat slechter en doortrapter en gemeener zijn dan wij?

Er is nog een probleem: de talloze soorten zending. Op het zendingsveld treedt de gedeeldheid van het Christendom wel heel aanschouwelijk aan het licht. Welk een indruk moet dit den heiden geven? Het is een geluk, zegt Gedat, dat de zendingen niet naar kerk of belijdenis worden gerekend, maar naar het land van afkomst, als Engelsche of Amerikaansche of andere zending.

Het genoemde doet reeds uitkomen, dat een hoofdstuk over de zending thuis hoort in een boek over wereldproblemen. De uiteenzetting stemmen wij toe, en wij zijn tegelijk dankbaar, dat van een strijd tusschen verschillende zendingen in ons Indië niet veel sprake is, behalve dan tusschen Roomsche en Protestant.

Doch er is meer.

„Religion ist artgehanden“. „Ik weet uit eigen ervaring, dat alle godsdiensten uit het volk geboren worden!“

Deze uitspraken doen vanzelf denken aan de strijdwijze van hen, die niet veel van zending moeten hebben. Men zegt ermee: wat valt ge die menschen lastig? Ge brengt iets totaal vreemds, iets wat bij hen niet past; uw godsdienst is voor u wel, maar voor hen niet artgehanden. Blijf dus maar thuis!

Wij zouden echter Gedat onbillijk beoordeelen, indien wij op de genoemde paar aanhalingen afgingen. Lezen wij zijn verder betoog, dan trekken wij liever een andere conclusie. Hij houdt ons de waarheid voor oogen, dat de godsdienst niet als een kleed los om het volk hangt, maar er innerlijk mee is saamgeweven. In den godsdienst komen de eigenaardigheden van een volk heel duidelijk naar voren. Zoo past de godsdienst, die godsdienst bij dat volk. Heel hun leven is er mee doortrokken.

Wie de boeken van Ds D. K. Wielenga over Soemba gelezen heeft, weet deze dingen. En gelijk het op Soemba is, zoo gaat het overal. Onze God is een God der blanken, en de heiden gelooft wel, dat die God de blanken helpt, maar zij hebben te steunen op hun eigen goden.

Trouwens, ook in de variaties van het Christendom spreekt de geaardheid van het volk mee. Waarom bloeide in Duitschland en de noordelijke landen het Lutherdom, maar in ons land het Calvinisme op? En daarom brengt de uiteenzetting van Gedat ons bij vernieuwing de overtuiging bij, dat de zending met de geaardheid van het volk, waar zij werkt, danig rekening heeft te houden; eerst in het brengen van de boodschap, straks bij het stichten en inrichten der kerk. Hier gaan wij ook in Schriftuurlijke lijn, want in de veelheid der volken met hun volkseigenschappen komt uit de veelvuldige, dat is de veelkleurige wijsheid Gods.

Dat Gedat op deze waarheid, zij het ook op zijn wijze, de aandacht vestigt, is goed.

Maar een andere vraag komt naar voren: waarom doet gij aan zending? Dat deze vraag nauw samenhangt met het voorafgaande, springt in het oog.

Wij laten de antwoorden, door Gedat zelf ge-

geven, liggen, en voegen de onze er voor in plaats. Waarom doet men aan zending? De ene zegt: onze dominé ijvert er zoo voor (was het maar waar!) en wij willen den man terwille zijn. Een ander beweert, dat hij zich van niets trekt; zoo geeft hij ook in de collecte voor de fondsen van emeriti, en voor de Theol. School, en zoo ook voor de zending; een ruim hart! Derde spreekt van de noodzakelijkheid, dat anderen van den Heere Jezus mogen hooren, hoe wel, het kost zooveel geld, niet? En dan zijn er velen, die er niet aan doen, en heel gemakkelijk de kinderen, die met het zendingsbusje aan de deur komen, nog wel met een snauw durven wegzenden.

Waarom doet gij aan zending? Is het, omdat het Christendom de andere religies zoover overtreft? Is het dus vrucht van vergelijking der godsdiensten?

En hier hadden wij nu gaarne de zending schriftuurlijk gegrond gezien. Dat het zoogenaamde Amerikaïsme in de zending wordt afgewezen doet goed; evenzeer, dat Jezus Christus niet als godsdienstherfomer zonder meer wordt geprezen. Maar waarom moeten wij dan wel aan zending doen?

Hier laat Gedat ons in den steek. Vele verkeerde menselijke beschouwingen, wijst hij af, maar is inderdaad wel de man, om hetgeen de zending tot onzin maakt, aan de kaak te stellen; maar hij geeft hij ervoor in de plaats?

Dit boek bracht het in ruim een jaar tot een oplage van 200.000 ex. in Duitschland. Het is dus ook wel ingang gevonden hebben bij de wereld die om zending lacht als „onzin“. Maar worden zij hier op het rechte pad geleid?

Hij komt tot de slotsom: „Christendom is wel strekt geen religie, — het is Godsopenbaring.“

Hier wrijft men zich even de oogen uit: is de Christelijke godsdienst juist daarom niet de ware omdat God zich erin openbaart? Voor ons is godsdienst en Godsopenbaring geen tegenstelling. Wat de schrijver wil, blijkt wel heel spoedig, als hij het wezenlijke van den godsdienst in de les zoekt, en het Christendom is geen leer, maar Christus zelf!

Zegt hij bij zijn verdere beschouwingen niets schoone dingen? Zeer zeker, dingen die wij le harte kunnen nemen. Maar het is toch heel jammer, dat hij de boodschap van Jezus Christus van de religie losmaakt. Want zelf verzekert hij, dat het in de boodschap der zending gaat om rechtvaardiging door het geloof in den gekruisten en opgestanen Heere, uit genade van God, die zich in Christus openbaart. Dat zijn weer goede klanken. Maar is dat geen religie? En hebben wij hier ook niet te doen met leer?

Doch wij begrijpen het standpunt wel van Gedat, hij wil in zeker opzicht de religie der volken, die uit de volken zijn opgekomen, „artgemasse Religion“ zijn, handhaven. Zending is onzin, zoo zij, als zij in plaats van den volksgodsdienst een andere religie zet, in dit geval dan de Christelijke. Zending is niet opzetting der religies, maar vervulling. Zendelingen zijn boodschappers van de liefde Gods, en van de hand Gods, die in de donker van Azië en Afrika en Europa zich naar den mensch uitstrekt. En dat is het heil in Christus.

Verwarring van de dingen vinden wij hier; veel, dat wij niet rijmen kunnen. Hij had goed gedaan, deze Gedat, indien hij ter schole was gegaan bij Gustav Warneck en Julius Richter.

Maar dat sluit niet uit, dat hij den vinger legt op vele wondeplekken, en ons oproept de zending te vrijwaren voor allerlei „onzin“. En wij kunnen dan ook met hem instemmen, als hij aan het einde van zijn boeiend betoog schrijft: „In alle strijdsvragen van onzen tijd en bij alle worstelingen om de wereldproblemen, zal slechts bij zijn plaats kunnen handhaven en drager van de Christusboodschap kunnen zijn, die weet: ik ben gevestigd in Gods hand; ik ben door Christus van de zonde gered en overgebracht in de gemeenschap van hen, die zich geborgen weten in God, en die genadigd zijn en bevrijd werden en die nu roepen zijn om dragers van de boodschap van Gods genade te zijn, die Hij in Christus de wereld aanbiedt.“

Schoone woorden, maar is dit alles geen religie, geen leer? En ook, hebben wij deze waarheid niet uit de Schrift? Ligt de Godsopenbaring niet in Zij Word?

Zoo plaatsen wij, bij alle instemming, toch een vraagteekens en uitroepeteken bij het zeer lezenswaardige hoofdstuk van Gedat over de vraag: „Is zending onzin?“

J. D. W.

PEL

In „Het Algemeen cultuur“ schrift, waarvan wij hier

Ach kindje, om wie ons die stralende geef ons op een beetje

Ach kindje, wij maken voornamen diep-religie Ach kindje en geef on

Ach kindje, breng vana in ziekenhij t.b.c. eLaat de w en denken Laat een t van moede Kom met j de schunn en ga, o k vana vond

De „deemoed“ van „hoogmoed“ Een kerk, die in zichzelf, maar mannetje nu tot op alles en nog grimmigen erns tuit; d.w.z. hand die men denken

„De Groene A“ Het nummer op Keller, van wie

Prof. dr A artikel, is een mensche bov bisschop Söde de leider van hotbewegings hulparties.

De schrijver J Kerstnummer!

Revoluties, schoten in d plaats heeft i koning ontho

Revolutie i ging van der dynamisch v pende kracht menschenleve de geleidelijk geweldadige

Het is kn voor onze o geneigd zijn in het bloed, den commun heden twee i en dakloos i beikt, wil de loren evenze van een nie biddenden.

Maar reve is veelere e krachten en en veelal slo minderheid,

Hoe gemakk van wat lyrie leiden, leert h

De maan donkere zijds slechts het gezichtsveld, mensch zelf een donkere en zijn nael daglicht van begripavorm Descartes er rede, steeds gerationalis ver over de ook door te afgronden i grootsche p dat voortko instinkt, te

Het woord zijn afreuze

Op het st lijke pion or te voren de De revolut accentverac van den g het in deze

1) De Schr. zond dit artikel in voor zijn gewone rubriek: Zending en Evangelisatie. Omdat we echter het boek van Gedat bespreken wilden in deze rubriek, plaatsen we, in vertrouwen, dat de Schrijver het goed vindt, dit artikel onder „Boek v d. Week“. Redactie.